

PROFESOR DR JÓZEF MĄDALSKI
Sześćdziesięciolecie pracy naukowej

Na wycieczce botanicznej w Górach Kaczawskich (Fot. D. Hejnowicz)

W kwietniu 1986 roku mija 60 lat od momentu rozpoczęcia pracy naukowej przez Profesora Józefa Mądalskiego, związanego początkowo z Uniwersytetem Jana Kazimierza we Lwowie a później Uniwersytetem Wrocławskim i Akademią Medyczną we Wrocławiu. Piękny to jubileusz. Chciałbym bodaj w najkrótszych słowach przypomnieć Jego osobę i najważniejsze osiągnięcia naukowe. Profesor jest autorem 85 prac, 5 podręczników i 8 artykułów. Dokładną bibliografię prac Profesora, ogłoszonych drukiem do 1973 roku można znaleźć w opracowaniu biograficznym Ciaciury [1]. W dorobku dydaktycznym Profesora znalazło się 7 doktorów, 2 docentów i 78 magistrów. Profesor jest członkiem honorowym dwóch towarzystw: Polskiego Towarzystwa Botanicznego (od września 1980 r.) i Opol-

skiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (od kwietnia 1975 r.). Jubilat jeszcze jako student rozpoczął pracę naukową w Ogrodzie Botanicznym przy Zakładzie Systematyki i Morfologii Roślin Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Przemierzał wówczas różne regiony Polski a zwłaszcza ukochane Karpaty Wschodnie w poszukiwaniu roślin dla Ogródu Flory Polskiej. Już w pierwszej pracy pt. „Krytyczne uwagi o występowaniu *Carex incurva* Ligtf. i *Carex chordorrhiza* Ehrh. w południowo-wschodniej Europie” daje się poznać jako botanik o rzetelnym podejściu i perfekcyjnej wężach dokładności. Do tego należałoby dodać rosnącą w miarę upływu lat pracowitość, bezstronność i sceptycyzm nawet w stosunku do uznanych autorytetów. Będąc uczniem prof. St. Kulczyńskiego zetknął się z pracami nad Atlasem Flory Polskiej. Warto przypomnieć, że pierwszy zeszyt atlasu został opracowany przez Jubilata. W 1932 roku doktoryzował się na Uniwersytecie Jana Kazimierza na podstawie rozprawy „Flora dryasowa okolic Rudek i Wistowic”. W okresie międzywojennym oprócz 7 ogłoszonych rozpraw i wielu przywiezionych roślin dla Ogródu Flory Polskiej zebrał i przygotował 10 000 arkuszy do planowanego przez siebie wydawnictwa zielnikowego. Od 1926 roku rozpoczął gromadzenie roślin do swojego unikalnego zielnika. Zielnik ten wkrótce stał się podstawą do kontynuowania prac nad Atlasem Flory Polskiej. Zamierzeniem Jubilata było również opracowanie rozmieszczenia roślin od Karpat po Prypeć wzdłuż granicy Polski. W pierwszym etapie powstała szczegółowa kartoteka pt. „Stopień florystycznego zbadania ziem otoczonych Karpatami oraz rzekami: Sanem, Bugiem, Prypecią, Stwigą, Korczykiem, Wilią, Zbruczem i Czeremoszem po Karpaty” zawierająca kompletne dane odnośnie badanego terenu. Dziełem Jubilata jest również Indeks Bibliograficzny Roślin Naczyniowych Polski i Ziem Ościennych zapoczątkowany w 1937 roku. W indeksie zostało uwzględnionych 925 prac botanicznych. Młodemu uczonemu nie było jednak dane dokończyć tak szeroko zakrojonej pracy. Wybuchła druga wojna światowa. Dzięki staraniom Jubilata i doktora Kostyniuka udało się uratować tekę redaktorską Atlasu Flory Polskiej i dwa bardzo cenne księgozbiory: księgozbiór prof. St. Kulczyńskiego i dra J. Motyki. Po wojnie przyjechał do Wrocławia, ofiarnie ratował Zielnik Instytutu Botaniki Uniwersytetu Wrocławskiego od zagłady. Zorganizował od podstaw Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Farmakognozji oraz Ogród Roślin Leczniczych. W kierowanej przez Niego placówce wykonywano prace z takich dziedzin jak systematyka, geografia roślin i florystyka. Jubilat zapoczątkował prace karpologiczne w Polsce. Prowadził również prace nad „Florą i rozmieszczeniem roślin na Śląsku”. W lutym 1950 roku habilitował się na Uniwersytecie Wrocławskim, w trzy lata później otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego a w 1962 roku na profesora zwyczajnego. Najważniejszą i najbardziej cenioną pozycją w dorobku naukowym Profesora jest Atlas Flory Polskiej. Od 1954 roku zaczynają wychodzić kolejne zeszyty pod uzupełnionym tytułem „Atlas Flory Polskiej i Ziem Ościennych”. Do chwili obecnej zostało wydanych 35 zeszytów atlasu a mniej więcej połowa z 3000 roślin jest już narysowana. W pracowni znajduje się doskonale opracowany zielnik liczący blisko 40 000 arkuszy z roślinami zebranymi własną, oryginalną metodą oraz bogata biblioteka botaniczna ułatwiająca w znacznym stopniu pracę nad atlasem. W codziennych kontaktach z Profesorem przekonałem się

ile trudu i doświadczenia wymagają prace nad tym dziełem. Profesor jest człowiekiem wymagającym a nawet trochę szorstkim, swoją postawą i benedyktyńską wręcz pracowitością zdołał wyrobić w nas zamiłowanie do rzetelnego wykonywania pracy. Przed kilkoma laty powziął decyzję napisania słownika botanicznego w dwóch wersjach — polsko-łacińskiej i łacińsko-polskiej. Praca nad wersją łacińsko-polską, zawierającą powyżej 30 000 słów łacińskich trwała 7 lat. Mimo podeszłego wieku Profesor nadal pracuje nad Atlasem i słownikiem.

Andrzej Chlebicki

LITERATURA

- [1] Ciaciura M., 1974. Prof. dr Józef Mądalski. W siedemdziesiątą rocznicę urodzin. Wiad. Bot. 18, 3—9.